

ผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*

EFFECTS OF HEALTH EDUCATION LEARNING MANAGEMENT APPLYING
SELF-EFFICACY THEORY TOWARDS THE LEARNING ACHIEVEMENT ON
THE TOPIC OF ACCIDENT PREVENTION AND FIRST AID FOR
THE LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ชาครินทร์ ศิริสมบัติยืนยง*, พันธสิริ คำทูล

Chakrin Sirisombutyunyong*, Puntasiri khamthoon

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นครนายก ประเทศไทย

Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok, Thailand

*Corresponding author E-mail: barkung1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง 2) เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง จำนวน 60 คน ที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง จำนวน 6 แผน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที ผลวิจัยพบว่าภายหลังเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง 1) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และการรับรู้ความสามารถตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ความสามารถตนเองหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา, ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง, การป้องกันอุบัติเหตุ, การปฐมพยาบาล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

A quasi-experimental study aims to 1) Examine the effects of Health Education Learning Management, incorporating Self-efficacy Theory, on students' learning achievement in accident prevention and first aid. 2) Compare the pre-experimental and post-experimental mean scores of learning achievement between the experimental and control groups. and 3) Assess students' satisfaction with the learning approach health education learning management incorporating self-efficacy theory. The sample consisted of 60 Grade 7 students from Ongkharak Demonstration School who voluntarily participated in the study during the second semester of the 2024 academic year. Participants were divided into experimental or control groups, with 30 students in each. The intervention consisted of 6 lesson plans applying Self-efficacy Theory, with assessments including an achievement test, a self-efficacy assessment, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-tests to examine differences. The findings revealed that after participating in Health Education Learning Management incorporating Self-efficacy Theory: 1) The experimental group demonstrated significantly higher mean scores in knowledge, attitudes, practice, and self-efficacy after the intervention at the .05 level; 2) The post-experimental mean scores of learning achievement and self-efficacy significantly differed between the experimental and control groups at the .05 level; and 3) The experimental group showed the highest level of overall satisfaction with participating in health education learning management incorporating self-efficacy theory.

Keywords: Health Education Learning Management, Self-Efficacy Theory, Accident Prevention, First Aid, Learning Achievement

บทนำ

อุบัติเหตุในเด็กและวัยรุ่นถือเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจของเด็กเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมโดยรวมอีกด้วย จากข้อมูลของกรมควบคุมโรค พบว่า อุบัติเหตุเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับต้น ๆ ของเด็กและวัยรุ่นไทย โดยเฉพาะในกลุ่มอายุระหว่าง 10 - 19 ปี ซึ่งมีแนวโน้มสูงที่จะประสบอุบัติเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การเล่นหรือทำกิจกรรมที่มีความเสี่ยงโดยขาดการดูแลที่เหมาะสม (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2565) โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาอุบัติเหตุในวัยรุ่นมีทั้งปัจจัยส่วนบุคคลในการขาดวุฒิภาวะในการประเมินความเสี่ยง ตลอดจนปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กและวัยรุ่น

จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัย และจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (พรทิพย์ ศิริบุรณพิพัฒนา, 2565)

จากข้อมูลอุบัติเหตุในเด็กและวัยรุ่น สุพัตรา นุตรักษ์ สรุปว่า การเกิดอุบัติเหตุในเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 15 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มักได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุ นำมาซึ่งความเสียหายแก่ทรัพย์สินตนเองและบุคคลรอบข้าง และในบางครั้งอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตหรือทุพพลภาพตามมาได้ (สุพัตรา นุตรักษ์, 2565) ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการป้องกันอุบัติเหตุในสถานศึกษาให้บรรลุผลหรือประสบผลได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ อาภาพร เผ่าวัฒนา ที่สรุปว่า แนวคิดทฤษฎีความสามารถตนเองในมุมมองของการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนในระบบการศึกษาไทย และเกิดการพัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาเทคนิคการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (อาภาพร เผ่าวัฒนา, 2561) ประกอบด้วยประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ การใช้ตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ ซึ่งถ้าหากบุคคลมีความสามารถตนเองแล้วนั้นจะแสดงซึ่งพฤติกรรมนั้นให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ (วันดี ไตรสุขศรี, 2561)

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยมีประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างศักยภาพคนเพื่อให้การเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ประสบความสำเร็จด้วย (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง พบว่า เป็นทฤษฎีที่มีผลอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการปฏิบัติที่คงทน เนื่องจากคนที่มีความสามารถในการกำกับตนเองจะเป็นคนที่มีวินัย มีแรงจูงใจที่จะกระทำการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองในผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและเป็นแนวทางในการสร้างเสริมความปลอดภัยให้กับนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง
2. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง
3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest-posttest Control Group Design) ที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรองโครงการวิจัย SWUEC-672327

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง จำนวน 6 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ได้แก่ แผนที่ 1 เรื่องรู้จักอุบัติเหตุและการสังเกตเพื่อความปลอดภัย แผนที่ 2 การป้องกันอุบัติเหตุเพื่อความปลอดภัยในชีวิตอันมีค่า แผนที่ 3 ประเมินอย่างไรให้ปลอดภัย แผนที่ 4 การปฐมพยาบาลบาดแผลและกระดูกหัก แผนที่ 5 การปฐมพยาบาลคนหมดสติและการสลับอาหาร และแผนที่ 6 เรียนรู้การฟื้นคืนชีพเพื่อคนที่เรารัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ สุขศึกษา และด้านการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาถึงความครอบคลุมและความสอดคล้องของกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ (Index of Item-objective Congruence: IOC) (รัตนะ บัวสนธ์, 2565) โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และได้มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย แบบทดสอบด้านความรู้ แบบวัดด้านเจตคติ แบบวัดด้านการปฏิบัติ แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบการใช้ภาษา และความสอดคล้องของข้อความถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และได้มีการนำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้กับนักเรียน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีการให้คะแนนโดยที่กลุ่มตัวอย่างต้องตอบคำถามให้ถูกต้องจะได้ 1 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามไม่ถูกต้องจะได้ 0 คะแนนมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.47 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.73

2.2 แบบวัดเจตคติ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 4 ระดับ จำนวน 10 ข้อ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27 - 0.63 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.75

2.3 แบบวัดการปฏิบัติ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติเลย ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.38 - 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.71

2.4 แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเอง เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 4 ระดับ จำนวน 10 ข้อ คือ มั่นใจระดับมากที่สุด มั่นใจระดับมาก มั่นใจระดับน้อย และมั่นใจระดับน้อยที่สุด โดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 2 - 4 คะแนน โดยมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุโดยประยุกต์ ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2561) แบบ 4 ระดับ จำนวน 17 ข้อ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด โดยมีความเหมาะสมในเนื้อหาการจัดการเรียนรู้และมีความครอบคลุมรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลการวิจัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ และทำการเข้าเก็บข้อมูลวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567
2. นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แผนละ 1 คาบต่อสัปดาห์ใช้เวลาคาบละ 50 นาที
3. ทำการเก็บข้อมูลและตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเองทั้งก่อนและหลังการทดลอง และแบบสอบถามความพึงพอใจ ภายหลังการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของคะแนนแบบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ แบบวัดการปฏิบัติและ แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเอง ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของคะแนนแบบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ แบบวัดการปฏิบัติและ แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเอง ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของคะแนนแบบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ แบบวัดการปฏิบัติและ แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเอง หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้สุขศึกษา โดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาจัดระดับความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างละกลุ่มควบคุมมีผลวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายการการประเมิน	คะแนนเต็ม	กลุ่มทดลอง (n = 30)		กลุ่มควบคุม (n = 30)		t	P
		M	S.D.	M	S.D.		
1. ความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	30	0.51	0.15	0.68	0.99	4.95	.001
2. เจตคติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	40	3.54	0.34	3.57	0.23	0.41	.034
3. การปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	80	3.42	0.56	2.97	0.58	-3.03	.003
4. การรับรู้ความสามารถตนเองการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	40	3.08	0.77	2.75	0.73	-1.79	.043

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านการปฏิบัติ และ การรับรู้ความสามารถตนเอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองระหว่างกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	กลุ่มตัวอย่าง				t	p	กลุ่มควบคุม				t	p
		ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง			
		M	S.D.	M	S.D.			M	S.D.	M	S.D.		
1. ความรู้การป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	30	0.51	0.15	0.78	0.12	-8.22	0.01	0.68	0.99	0.82	0.11	-4.65	0.01

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	กลุ่มตัวอย่าง				t	p	กลุ่มควบคุม				t	p
		ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง			
		M	S.D.	M	S.D.			M	S.D.	M	S.D.		
2. เจตคติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	40	3.54	0.34	3.69	0.31	-0.46	0.03	3.57	0.23	3.57	0.29	.00	0.50
3. การปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	80	3.42	0.56	3.63	0.51	0.18	0.03	2.97	0.58	3.40	0.30	-3.48	0.01
4. การรับรู้ความสามารถตนเองการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	40	3.08	0.77	3.51	0.45	-1.03	0.01	3.75	0.73	3.25	0.47	-3.38	0.01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านการปฏิบัติ และการรับรู้ความสามารถตนเอง ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายการการประเมิน	คะแนนเต็ม	กลุ่มทดลอง (n = 30)		กลุ่มควบคุม (n = 30)		t	P
		M	S.D.	M	S.D.		
1. ความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	30	0.78	0.12	0.82	0.12	4.95	.001
2. เจตคติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	40	3.69	0.31	3.57	0.31	0.41	.034
3. การปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	80	3.63	0.51	3.40	0.51	-3.03	.003
4. การรับรู้ความสามารถตนเองการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล	40	3.51	0.45	3.51	0.37	-1.79	.043

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านการปฏิบัติและ การรับรู้ความสามารถตนเอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การหาค่าความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล ของกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ		
	ความคิดเห็น		ระดับความพึงพอใจ
	M	S.D.	
1. ความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน	3.96	0.18	มากที่สุด
2. ความสามารถในการอธิบาย/ชี้แจงเนื้อหาสาระที่สอนได้ชัดเจน	4.00	0.00	มากที่สุด
3. การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน	4.00	0.00	มากที่สุด
4. การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวมด้านการสอน	3.99	0.45	มากที่สุด
5. เนื้อหาที่เรียนมีความสอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน	4.00	0.00	มากที่สุด
6. เนื้อหาช่วยให้เห็นถึงความสำคัญต่อการดูแลรักษาสุขภาพ	4.00	0.00	มากที่สุด
7. การเรียนรู้เนื้อหาเน้นความเข้าใจและนำไปใช้มากกว่าการท่องจำ	4.00	0.00	มากที่สุด
8. กิจกรรมมีความน่าสนใจในการแสวงหาคำตอบอย่างสร้างสรรค์	4.00	0.00	มากที่สุด
9. ระยะเวลาที่ใช้มีความเหมาะสม	4.00	0.00	มากที่สุด
10. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	4.00	0.00	มากที่สุด
11. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมกลุ่ม	4.00	0.00	มากที่สุด
12. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการรับรู้ความสามารถตนเอง	4.00	0.00	มากที่สุด
13. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการสื่อสาร	4.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวมด้านเนื้อหา	3.99	0.45	มากที่สุด
14. การวัดประเมินผลมีความหลากหลาย	4.00	0.00	มากที่สุด
15. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน	4.00	0.00	มากที่สุด
16. ผู้เรียนได้ทราบและเข้าใจผลงานที่ตนเองทำ	4.00	0.00	มากที่สุด
17. นักเรียนมีโอกาสนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวมด้านการวัดและประเมิน	4.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจโดยรวม	3.99	0.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ ได้แก่ ด้านการสอน ด้านเนื้อหาและด้านการวัดประเมินในระดับมากที่สุดงานวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเข้าร่วม กิจกรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการรับรู้ ความสามารถตนเอง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ การรับรู้ ความสามารถของตนเองว่าเป็นความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความสามารถในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการ จัดการเรียนรู้สุขศึกษานั้นต้องการดำเนินกิจกรรมให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยให้ลงมือปฏิบัติในทุก ๆ กิจกรรมและให้ เกิดแรงบรรดาลใจในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมรวมถึง วิธีการที่ถูกต้องในการปฐมพยาบาล เพื่อเพิ่มโอกาสในการ รอดชีวิตและการส่งต่อให้กับหน่วยการแพทย์ได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ กุมภีโร พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ความตระหนัก หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อภิวัฒน์ กุมภีโร, 2562)

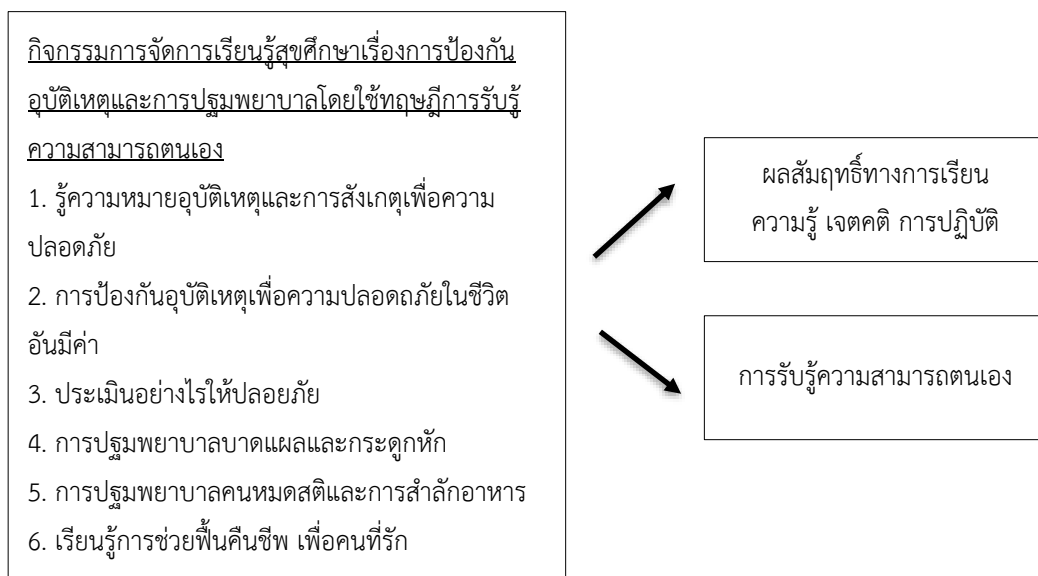
2. จากผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของ กลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุมให้มีความแตกต่างแต่ยังคงให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ด้าน ความรู้ การปฏิบัติ และเจตคติ ควบคู่กันระหว่าง กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุมโดยกลุ่มตัวอย่างที่มี การจัดการเรียนรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลโดยใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง ไชยพร ยุกเซ็น ได้กล่าวว่า จุดประสงค์ของการปฐมพยาบาลเบื้องต้นนั้นทำไปเพื่อลดอัตราการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ และ การตายของผู้ป่วยฉุกเฉินในประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากในการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในเบื้องต้นนั้น บางกรณีอาจจะต้องอาศัยจำนวนคน บางกรณีอาจจะต้องการความรู้ที่เฉพาะทาง หรือบางกรณีเอง อาจจะต้องการ ความเร็วในการแข่งกับเวลา จึงถือเป็นเรื่องท้าทายที่จะพัฒนาในส่วนนี้ให้ดี (ไชยพร ยุกเซ็น, 2564) และ จินตนา สรยุทธพิทักษ์ ได้กล่าวถึง การเรียนรู้สุขศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจึงเป็น โจทย์สำคัญ โดยการสอนสุขศึกษาเป็นการศึกษาเรื่องสุขภาพมีจุดมุ่งหมายเพื่อการดำรงสุขภาพ สร้างเสริมสุขภาพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืน (จินตนา สรยุทธพิทักษ์, 2565) โดยสอดคล้อง กับงานวิจัยงานวิจัยของ อภิวัฒน์ กุมภีโร พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ความตระหนัก หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 (อภิวัฒน์ กุมภีโร, 2562)

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มทดลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เกิดความสนุกสนาน มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมวิจัยทำให้บรรยากาศเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตลอดจนผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถแสดงความคิดเห็น และซักถามสำหรับกิจกรรมทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมดังกล่าวที่มีต่อตนเองโดย แต่ละกิจกรรมผู้วิจัยพยายามโน้มน้าวให้ผู้เข้าร่วมวิจัยเห็นถึงความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐม

พยาบาลอย่างแท้จริง พระมหาสุวัฒน์ กิตติเมธี ได้กล่าวว่า ความพร้อมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ชั้นเรียนที่มีการบริหาร จัดการดีเป็นความสามารถของผู้วิจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมวิจัยถือเป็นปัจจัยสำคัญ ของการจัดการเรียนรู้รวมถึงความสุขในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน (พระมหาสุวัฒน์ กิตติเมธี, 2564) โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับวิจัยของ ภารดี กาญ ญ อยุธยา หลังการทดลอง พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมและก่อนการทดลอง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของ (ภารดี กาญ ญ อยุธยา, 2565) โดยเน้นว่า ผู้วิจัยควรกระตุ้นและให้กำลังใจและเสริมแรงทางบวกกับผู้เข้าร่วมวิจัย เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 กิจกรรมผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง ทั้ง 6 กิจกรรมสามารถช่วยพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติรวมถึงกระบวนการการรับรู้ความสามารถตนเองให้สูงขึ้นได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลสำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง 1) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และการรับรู้ความสามารถตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และการรับรู้ความสามารถตนเองหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ดังนี้ 1) ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองไปพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ 2) ควรศึกษารูปแบบการวิจัยไปใช้กับกลุ่มผู้เรียนระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย หรือศึกษาวิจัยกับเนื้อหาสาระอื่น ๆ เช่น อาหาร และ สารเสพติด และ 3) ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเองที่มีต่อความคงทนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขศึกษาและมีการวัดระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มควบคุมร่วมด้วยเพื่อสามารถนำผลไปปรับปรุงในงานวิจัยครั้งถัดไปได้โดยตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2565). สถานการณ์การเสียชีวิตจากการบาดเจ็บของเด็กในประเทศไทยปี พ.ศ. 2558 - 2562. นนทบุรี: กองป้องกันการบาดเจ็บกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- จินตนา สรยุทธพิทักษ์. (2565). การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยพร ยุกเซ็น. (2564). การดูแลรักษาผู้บาดเจ็บก่อนถึงโรงพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราวชิราวุธวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ ศิริบุรณ์พิพัฒนา. (2565). การพยาบาลเด็ก เล่ม 3. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- พระมหาสุวัฒน์ กิตติเมธี. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมสัจจนาเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 9. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภารดี กาญ อนุธยา. (2565). การศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ในนิสิตวิชาชีพครู. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 14(1), 212-227.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2565). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- วันดี ไตสุขศรี. (2561). การพยาบาลอายุรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช).

สุพัตรา นุตรักษ์. (2565). การพยาบาลเด็กเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาเด็กทุกช่วงวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นโอดีจิตอล.

อภิวัฒน์ กุมภิโร. (2562). ผลของโปรแกรมสร้างเสริมความปลอดภัยในการขับขี่รถจักรยานยนต์ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองร่วมกับทฤษฎีการดูแลตัวเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภาพร เผ่าวัฒนา. (2561). การพยาบาลอนามัยชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.